

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

મથુરા પ્રસાદ

ભારત અને અન્યોના સંઘ

નવેમ્બર 1, 2006

[ન્યાયમુર્તિ શ્રી એસ. બી. સિંહા અને ન્યાયમુર્તિ શ્રી માર્કંડેય કાટજી]

સેવા કાયદો ગેરવર્તણૂક-કેઝ્યુઅલ મજૂર સામે આરોપ કે તેણે નકલી સર્વિસ કાર્ડનો ઉપયોગ કરીને નિયમિત નિમણૂક મેળવી હતી-વિભાગીય તપાસ-નિયમો હેઠળ સૂચવ્યા મુજબ શિસ્તની કાર્યવાહી હાથ ધરવા સંબંધિત વૈધાનિક પ્રક્રિયા-તેનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી.ત્યાં કાયદાની ભૂલ હતી તેથી, શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા દૂર કરવાની સજા ટકાઉ નથી-શિસ્ત સત્તાધિકારીને મોકલાયેલી બાબત-રેલવે સેવકો (શિસ્ત અને અપીલ) નિયમો, 1968-નિયમો 10 (2) અને 10 (3).

વહીવટી કાયદો ન્યાયિક સમીક્ષાનો વ્યાપઃજો રેકૉર્ડની સામે કાયદાની સ્પષ્ટ ભૂલ હોય તો ન્યાયિક સમીક્ષા થશે-પર્યાપ્ત કારણોસર હકીકતની ભૂલ પણ ન્યાયિક સમીક્ષાના સિદ્ધાંતોને આકર્ષિત કરી શકે છે.

સમયાંતરે કામચલાઉ મજૂર તરીકે રોકાયેલા અપીલકર્તાને ઇ સર્વિસ કાર્ડ આપવામાં આવ્યું હતું.નિયમિત કરવાની યોજના અનુસાર, તેમનું નામ શોર્ટલિસ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું અને તેમનું સર્વિસ કાર્ડ ચકાસણી માટે મોકલવામાં આવ્યું હતું.ચકાસણી સત્તામંડળ દ્વારા આ કાર્ડ નકલી હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું, જેના પગલે વિભાગીય તપાસ શરૂ કરવામાં આવી હતી.એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે અપીલકર્તાએ નકલી સર્વિસ કાર્ડનો ઉપયોગ કરીને એપોઇન્ટમેન્ટ મેળવી હતી.તપાસ અધિકારીએ સર્વિસ કાર્ડની સામગ્રી સાચી હોવાનું નોંધ્યું હતું પરંતુ સર્વિસ કાર્ડ સાચું હતું કે નકલી તે નોંધ્યું ન હતું.શિસ્ત સત્તાવાળાઓએ તપાસ અધિકારીને અર્ધ-સત્તાવાર પત્ર દ્વારા તપાસ અહેવાલ પાછો મોકલ્યો હતો, જેમાં તેમને ઘડવામાં આવેલા દરેક આરોપ વિશે સ્પષ્ટ ટિપ્પણી કરવા અને તપાસ અહેવાલ ફરીથી રજૂ કરવા જણાવ્યું હતું.જોકે, વધુ તપાસ કર્યા વિના અને અપીલકર્તાને સુનાવણીની વધુ તક આપ્યા વિના તપાસ અધિકારીએ અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે આ સર્વિસ કાર્ડ જી આધાર પર નકલી હતું કે તે માહિતીના અધિકાર દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યું ન હતું.તપાસ અહેવાલના આધારે, સેવામાંથી દૂર કરવાની સજા શિસ્ત અધિકારી દ્વારા લાદવામાં આવી હતી, જેની પુષ્ટિ અપીલ અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવી

હતી.ટ્રિબ્યુનલે જોકે અપીલકર્તાને 50 ટકા વેતન સાથે પુનઃસ્થાપિત કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.પ્રતિવાદી દ્વારા રિટ અરજી દાખલ કરવા પર હાઈકોર્ટ દ્વારા આ આદેશને ઉલટાવી દેવામાં આવ્યો હતો.

વર્તમાન અપીલમાં વિચારણા માટે જે પ્રશ્ન ઊભો થયો છે તે એ છે કે શું રેલવે સેવકો (શિસ્ત અને અપીલ) નિયમો, 1968 હેઠળ નિર્ધારિત શિસ્ત કાર્યવાહીના સંચાલનને લગતી વૈધાનિક પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું અને તેથી શિસ્ત અધિકારી દ્વારા લાદવામાં આવેલી દૂર કરવાની સજા ટકાઉ ન હતી.

અપીલને મંજૂરી આપીને અને આ બાબતને શિસ્ત અધિકારીને મોકલીને, કોર્ટે કહ્યું:

1.1.શિસ્ત સત્તાવાળાઓએ માત્ર તપાસ અધિકારીને અર્ધ-સત્તાવાર પત્ર મોકલ્યો હતો.તેમણે કોઈ આદેશ આપ્યો ન હતો.અપીલકર્તા સામે ઘડવામાં આવેલા આરોપોના દરેક મુદ્દા પર સ્પષ્ટ ટિપ્પણી માટે ફાઈલ તેમને પરત મોકલવામાં આવી હતી.તે નિયમ 10 ના પેટા-નિયમ (2) અથવા રેલવે સેવક (શિસ્ત અને અપીલ) નિયમો, 1968 ના પેટા-નિયમ (3) ના સંદર્ભમાં પસાર કરવામાં આવેલો આદેશ ન હોઈ શકે.શિસ્ત સત્તા એક વૈધાનિક સત્તા હતી.તેથી, તેઓ કાયદાના ચાર ખૂણાઓની અંદર કામ કરવા માટે બંધાયેલા હતા.અનુશાસનાત્મક કાર્યવાહી હાથ ધરવા સંબંધિત પ્રક્રિયાઓ નિયમો દ્વારા

નક્કી કરવામાં આવી છે.તે તેનું નિષ્ઠાપૂર્વક પાલન કરવા માટે બંધાયેલા હતા.તે કહેવાની એક વાત છે કે તેઓ ઈચ્છતા હતા કે તપાસ અધિકારી આરોપોના કેચ પર તેમના દ્વારા મેળવેલા ઉપરોક્ત તારણોને અલગથી સ્પષ્ટ કરવા માટે મુદ્દાઓ જણાવે, પરંતુ નિયમ 10 ના પેટા-નિયમોમાંથી કોઈ એક હેઠળ નિર્દેશ જારી કરવાનો તેમનો અધિકારક્ષેત્ર ન હતો.તપાસ અધિકારીએ શિસ્ત અધિકારીના નિર્દેશને આગળ વધારવા માટે વધુ તપાસ હાથ ધરી હતી.તેમણે આ આધાર પર કાર્યવાહી હાથ ધરી હતી કે તેમની શિસ્ત સત્તાએ તેમને વધુ તપાસ હાથ ધરવાની જરૂર હતી.તેથી, જ્યારે અપીલકર્તાને અહીં આગળ કોઈ તક આપવામાં આવી ન હતી અને તેના માટે કોઈ કારણ નોંધવામાં આવ્યું ન હતું, ત્યારે તપાસ અધિકારી, તેના અનુસાર અથવા શિસ્ત અધિકારી દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા ઉપરોક્ત પત્રને આગળ વધારતા કોઈ અલગ નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શક્યા ન હોત.તેમના અહેવાલમાં પણ તેઓ એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા હતા કે સર્વિસ કાર્ડ બનાવટી હતું કારણ કે કથિત કાર્ડ માહિતીના અધિકાર દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યું ન હતું.ઉપરોક્ત કાર્ડમાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ એન્ટ્રીઓ સાચી હતી કે નહીં તેની ચકાસણી કરવામાં આવી ન હતી.તે બનાવટી હોવાનું તારણ પર પહોંચવા માટે તેની કોઈ સુસંગતતા ન હોવાનું માની શકાયું ન હોત.[270-એફ-એચ; 271-એ, બી]

1.2.પ્રસ્તાવિત સજા અસ્પષ્ટ હતી.તેથી ટ્રિબ્યુનલ, નિયમ 10 ના પેટા-નિયમ (3) પર આધાર રાખતો હોવા છતાં, યોગ્ય નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યો હતો કારણ કે આ બાબત નિયમ 10 ના પેટા-નિયમ (2) હેઠળ વધુ તપાસ માટે શિસ્ત સત્તામંડળને મોકલવામાં આવી ન હતી, તે ગેરકાયદેસર અને અધિકારક્ષેત્ર વિનાનું હતું.[271-ડી]

1.3.તપાસ અધિકારીએ તેમના પ્રથમ અહેવાલમાં અપીલકર્તા સામે લગાવવામાં આવેલા દરેક આરોપોના સંદર્ભમાં તેમના તારણોની ખાસ નોંધ ન કરી હોય, પરંતુ તેઓ રેકૉર્ડ પરની વિગતોના વિશ્લેષણ પર તારણ પર પહોંચ્યા હતા.જો તે કોઈ નવી વિગતોના આધારે ઉપરોક્ત તારણો સાથે અલગ પડે, તો તેને અપીલકર્તાને સુનાવણીની બીજી તક આપવાની ફરજ સોંપવામાં આવી હતી. [271-એફ]

1.4.જો તપાસ અધિકારીએ પોતાના પ્રથમ અહેવાલમાં ઉચ્ચ ન્યાયાલયના નિરીક્ષણ મુજબ અનુમાન અને અટકળો પર આગળ વધ્યા હોય, તો પણ શિસ્ત અધિકારી ઉપરોક્ત તારણ સાથે અસંમત થઈ શકે છે, પરંતુ તેના માટે તેના કારણો નોંધવા જરૂરી હતા.કોઈ કારણ નોંધવામાં આવ્યું ન હતું.નિયમ 10 ના પેટા-નિયમો (2) અને (3) નો ઉદ્દેશ સમાન હેતુ હાંસલ કરવાનો છે.જો રેકૉર્ડ પર પૂરતી વિગતો ઉપલબ્ધ ન હોય તો, નિયમ 10 ના પેટા-નિયમ (2) ની

દ્રષ્ટિએ વધુ તપાસ હાથ ધરવા માટે નિર્દેશ જારી કરી શકાય છે જેથી વિભાગ તેની સમક્ષ વધુ પુરાવા રજૂ કરી શકે.ઉપરોક્ત હેતુ માટે પણ, શિસ્ત અધિકારી દ્વારા કારણો નોંધવા જરૂરી છે.ગુનેગાર અધિકારીને સાંભળવાની તક આપવી જરૂરી છે.જો કે, પક્ષકારો દ્વારા મૂકવામાં આવેલી વિગતોના આધારે તપાસ અધિકારી દ્વારા લેવામાં આવેલ નિષ્કર્ષ ખોટો છે તેવા નિષ્કર્ષ પર શિસ્ત અધિકારી આવે છે, તો તે ઉપરોક્ત તારણો સાથે અસંમત થઈ શકે છે, પરંતુ તે માટે પણ તેણે તેના સમર્થનમાં કારણો નોંધવા જરૂરી છે.પેટા-નિયમ (2) અથવા પેટા-નિયમ (3) ની જરૂરિયાતનું પાલન ન કરવામાં આવ્યું હોવાથી, તપાસ અધિકારી કોઈ અલગ નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શક્યા ન હોત.કમનસીબે ઉચ્ચ અદાલતે આ મામલાના આ પાસાને ધ્યાનમાં લીધો ન હતો.

[271-જી-એચ; 272-એ-બી]

2. જ્યારે કોઈ કર્મચારી ગેરવર્તણૂકના કથિત કૃત્યને કારણે તેની આજીવિકાથી વંચિત રહેવાનો પ્રયાસ કરે છે, ત્યારે પેટા-નિયમો હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાઓનું કડક પાલન કરવું જરૂરી છે.હવે તે સારી રીતે નક્કી થઈ ગયું છે કે જો રેકૉર્ડની સામે કાયદાની કોઈ ભૂલ સ્પષ્ટ હોય તો પણ ન્યાયિક સમીક્ષા થશે.જો વૈધાનિક સત્તા તેની સત્તાનો ઉપયોગ કાયદામાં પૂરી પાડવામાં આવેલ ન હોય તેવી રીતે કરે છે અથવા વિવેકના ઉપયોગ વિના આદેશ પસાર કરે છે, તો ન્યાયિક સમીક્ષા

જાળવવા યોગ્ય રહેશે.પર્યાપ્ત કારણોસર હકીકતની ભૂલ પણ ન્યાયિક સમીક્ષાના સિદ્ધાંતોને આકર્ષિત કરી શકે છે.[272-સી-ડી]

શ્રી એસ. એન. ચંદ્ર શેખર અને અન્ય વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય અને અન્ય,
[2006] 3 એસ. સી. સી. 208 નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

દિવાની અપીલ જ્યુરિસડીક્શન:દિવાની અપીલ નંબર 4634/2006.

રિટ પિટીશન નંબર 2265/2001 માં જબલપુર ખાતે મધ્ય પ્રદેશ હાઈકોર્ટના
11/07/2005 ના અંતિમ ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા માટે પ્રકાશ શ્રીવાસ્તવ.

પ્રતિવાદીઓ માટે આર. મોહન, એ. એસ. જી., ટી. એસ. દોઆબિયા, સુનીતા
શર્મા, ડી. એસ. માહરા અને બી. કિષ્ના પ્રસાદ.

કોર્ટનો ચુકાદો જસ્ટિસ શ્રી એસ. બી. સિન્હા દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો. રજા
આપવામાં આવી છે.

અપીલકર્તા વર્ષ 1978માં ચાર મહિનાના સમયગાળા માટે કામચલાઉ મજૂર
તરીકે રોકાયેલા હતા.તેઓ ગંજ બસોડા સ્ટેશન પર તૈનાત હતા.ત્યારબાદ, તેમને

વર્ષ 1981 માં બીના ડેપોમાં નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા અને 30/06/1982 સુધી સેવા આપી હતી.તેમને થોડા વધુ પ્રસંગોએ સમાન રીતે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા અને 1986 માં તેમને માસિક રેટેડ કેઝ્યુઅલ લેબર તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા.તેમને એક સર્વિસ કાર્ડ આપવામાં આવ્યું હતું જેમાં સમયાંતરે કેઝ્યુઅલ મજૂર તરીકેની તેમની સેવાની વિગતો નોંધવામાં આવતી હતી.સર્વિસ કાર્ડમાં સ્થાનો, દિવસોની સંખ્યા અને તેમણે જે ક્ષમતામાં કામ કર્યું હતું તેની વિગતો હતી.

1989 માં નિયમિત કરવાની યોજના અનુસાર અથવા તેને આગળ વધારવા માટે, તેમનું નામ શોર્ટલિસ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું.સર્વિસ કાર્ડ ચકાસણી માટે મોકલવામાં આવ્યું હતું.ઇલેક્ટ્રિકલ ફોરમેન, ગંજ બસોડા દ્વારા 31/05/1990 તારીખનો એક કથિત અહેવાલ મોકલવામાં આવ્યો હતો જેમાં પડકારવામાં આવ્યો હતો કે તે નકલી છે; જેના પર અન્ય આરોપોની સાથે તેના પર મોટો દંડ લાદવામાં આવ્યો હતો; પ્રથમ, તેનું 303774 નંબર ધરાવતું સર્વિસ કાર્ડ નકલી હતું; અને બીજું, તેણે નકલી સર્વિસ કાર્ડના આધારે રોજગાર મેળવ્યો હતો.

વિભાગીય તપાસ શરૂ કરવામાં આવી હતી.તપાસ અધિકારીએ તેમના અહેવાલમાં રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી વિગતોને ધ્યાનમાં લેતા જણાવ્યું હતું કે:—

"આ કર્મચારી વર્ક્સ ઇન્સ્પેક્ટર (પુલ) બીના સાથે કામ કરતો હતો.તેમનો રેકૉર્ડ આઈઓડબલ્યુ (પૂર્વ) સાથે બીનામાં હોવાનું કહેવાય છે પરંતુ ત્યાંથી જાણવા મળ્યું કે રેકૉર્ડ આઈઓડબલ્યુ છે. (એમ) અરજદાર સાથે હતા.ત્યાં ગયા પછી આ બાબત પર કામ કરવામાં આવ્યું હતું.ત્યાં વર્ક્સ ઇન્સ્પેક્ટર (પુલ) બીનાનો સંપૂર્ણ રેકૉર્ડ ઉપલબ્ધ થયો.આઈ. ઓ. ડબલ્યુ. (એમ) વિદિશાએ લેખિતમાં જણાવ્યું હતું કે શ્રી મથુરા પ્રસાદ પુત્ર બાબુ લાલ તેમના સર્વિસ કાર્ડ નંબર 303774 મુજબ વર્ક્સ ઇન્સ્પેક્ટર (પુલ) બીના હેઠળ નહેર ખલાસી તરીકે કામ કરતા હતા, જેનો એલ. ટી. આઈ. રજિસ્ટરમાં સીરીયલ નંબર 101 પર ઉલ્લેખ છે અને તે સમયે તેઓ વર્ક્સ ઇન્સ્પેક્ટર (પુલ) બીના કે. એલ. શ્રીધરન હેઠળ કામ કરતા હતા.એન. સી. એમ. આર. પત્રક પણ જોવા મળ્યું હતું.કર્મચારીનું નામ 18/071981 ના પત્રક નંબર 66253 માં ઉલ્લેખિત છે.

જોકે, શિસ્ત અધિકારી આ અહેવાલથી સંતુષ્ટ ન હતા.તેને 02/11/1993 ના અર્ધ-સત્તાવાર પત્ર હેઠળ તપાસ અધિકારીને પરત મોકલવામાં આવ્યો હતો જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે:-

"શ્રી મથુરા પ્રસાદ, એમ. આર. સી. એલ. ખલાસીને તારીખ 5.7.90 પર આપવામાં આવેલા એસ-5 ના કિસ્સામાં તમને તપાસ અધિકારી તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા.તમે 15/10/1993 પર તમારો તપાસ અહેવાલ રજૂ કર્યો

છે, જ્યારે તપાસ અહેવાલમાંથી પસાર થઈ રહ્યા છો, ત્યારે તે સ્પષ્ટ નથી કે તમે કેવી રીતે નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છો અને તમે અંતિમ તારણો આપ્યા છે.

ફાઇલ તમને પરત મોકલવામાં આવી રહી છે. કૃપા કરીને એસ. એફ.-5 માં ઘડવામાં આવેલા આરોપોના દરેક મુદ્દાઓ વિશે સ્પષ્ટ ટિપ્પણી આપતો તમારો અહેવાલ રજૂ કરો.

તમને આથી સલાહ આપવામાં આવે છે કે તરત જ આ કાર્યાલયમાં યોગ્ય રીતે પૂછપરછ કરીને તમારો તપાસ અહેવાલ ફરીથી સબમિટ કરો.

વધુ તપાસ કર્યા વિના અને અપીલકર્તાને સુનાવણીની વધુ તક આપ્યા વિના, તપાસ અધિકારીએ અભિપ્રાય આપ્યો કે ઉપરોક્ત સર્વિસ કાર્ડ નકલી હતું, જેમાં જણાવ્યું હતું કે:-

"<ID2 પર એ. આર. ઈ. શ્રી એસ. સી. ઉપાધ્યાયની બાબતના રેકૉર્ડનું અવલોકન પણ કરવામાં આવ્યું હતું અને બાબુ લાલના પુત્ર શ્રી મથુરા પ્રસાદને લેખિતમાં આપવામાં આવ્યું હતું કે 303774 નંબર ધરાવતું સર્વિસ કાર્ડ, જેની નકલ 03/03/1992 પર આપવામાં આવી છે તે આર. ટી. આઈ. દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યું નથી. (સેક) ગુંજબાસોદા પરંતુ તે મુજબ તમારું નામ એલ. ટી. આઈ. રજિસ્ટરમાં સીરીયલ નંબર 8 પર ફૂલેના ટી. આઈ. સામે દર્શાવવામાં

આવ્યું છે, જેની પૃષ્ઠ નંબર 64 પર આવેલ કોઈપણ એફ. આર. ટી. આઈ. (સેક) દ્વારા ચકાસણી કરવામાં આવી નથી અને તેમાં એ. આર. ઈ. અને મથુરા પ્રસાદની સહીઓ છે.

આ બાબત પરથી જાણવા મળે છે કે કાર્ડ નંબર 303774, જે મથુરા પ્રસાદ પુત્ર બાબૂલાલને આપવામાં આવ્યું છે, તે માહિતીના અધિકાર (સેક.) દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યું નથી. ગુંજબાસોડા.તેથી, આ કાર્ડ બનાવટી છે.

તપાસ અધિકારીના કથિત અહેવાલના આધારે અથવા તેના આધારે, શિસ્ત અધિકારી દ્વારા 1994 ના આદેશ દ્વારા સેવામાંથી દૂર કરવાની સજા લાદવામાં આવી હતી. અપીલ અધિકારી એટલે કે અપર ડિવિઝનલ ઇલેક્ટ્રિકલ એન્જિનિયર, ભોપાલ દ્વારા પસાર કરાયેલા 07/07/1994 તારીખના આદેશ દ્વારા અપીલકર્તાની સેવાને દૂર કરવાની સજાની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી.

અપીલકર્તાએ સેન્ટ્રલ એડમિનિસ્ટ્રેટિવ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ મૂળ અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં શિસ્ત અધિકારી તેમજ અપીલ અધિકારીના ઉપરોક્ત આદેશ પર સવાલ ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા. 13/02/2001 ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા, ટ્રિબ્યુનલે ઉપરોક્ત અરજીને મંજૂરી આપી હતી અને અપીલકર્તાને પરિણામી લાભ સાથે પરંતુ 50 ટકા બેક-વેતન સાથે પુનઃસ્થાપિત કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો

હતો.ટ્રિબ્યુનલ એ આધાર પર ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યું હતું કે પ્રથમ વખત શિસ્ત અધિકારી તપાસ અધિકારીના તારણોથી અલગ હોવાથી તેને રેલવે સેવકો (શિસ્ત અને અપીલ) નિયમો, 1968 (ટૂંકમાં નિયમો) ના નિયમ 10 (3) હેઠળ જરૂરી હેતુ માટે પૂરતા પુરાવા હોવાના કથિત આરોપ પર તેના પોતાના તારણો નોંધવા અને તેના કારણો નોંધવાની ફરજ સાથે એ સાથે જોડવામાં આવ્યો હતો.ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા વધુમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે અપીલકર્તાના સર્વિસ કાર્ડમાં 1978 થી 1986 ની વચ્ચે અપીલકર્તા દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલા કાર્યના સમર્થનના સંદર્ભમાં કોઈ તારણો અચોક્કસ છે.

અહીં પ્રતિવાદીએ તેની સામે મધ્યપ્રદેશ હાઈકોર્ટ સમક્ષ એક રિટ પિટિશન રજૂ કરી હતી, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે શિસ્ત અધિકારી દ્વારા સર્વિસ કાર્ડ નકલી હોવાની હકીકત મળી હોવાથી ટ્રિબ્યુનલ તેમાં દખલ કરી શક્યું ન હોત.વધુમાં સી એ દલીલ કરી હતી કે માત્ર એટલા માટે કે તેમાંની એન્ટ્રીઓ પ્રતિવાદી-અપીલકર્તા દ્વારા સેવાના સંબંધમાં હતી, તે પોતે જ શિસ્ત અધિકારીના તારણને ઉલટાવવા માટેનો નવો આધાર નથી.ઉચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત દલીલો સાથે સંમત થયા અને અન્ય બાબતોની સાથે રિટ પિટિશનને મંજૂરી આપી:—

"તપાસ અધિકારીએ અનુમાન લગાવ્યું હતું કે સર્વિસ કાર્ડમાં એન્ટ્રીઓ ફરિયાદી સાક્ષી-૧, ગંજ બસોડા દ્વારા જારી કરવામાં આવી ન હતી, જ્યારે તેમણે પ્રથમ અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો.તેથી, શિસ્ત સત્તાધિકારી ઈચ્છતા હતા કે તેઓ તેના પર ચોક્કસ તારણો આપે અને તેમણે વધુ તારણ આપ્યું કે કાર્ડ નકલી હતું."તેથી, બીજો તપાસ અહેવાલ વર્ચ્યુઅલ રીતે પ્રથમ તપાસ અહેવાલની સાતત્યતા છે અને બીજા અહેવાલમાં આરોપને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો હતો અને તેમાં યોગ્ય તારણો નોંધવામાં આવ્યા હતા જેમાં તેઓ પ્રથમ અહેવાલમાં ઇ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા.હકીકત એ છે કે પ્રથમ પ્રતિવાદીએ વર્ષ ૧૯૭૮ માં કેઝ્યુઅલ મજૂર તરીકે સેવા આપી હશે અને ફરીથી ૧૯૮૧ થી ૧૯૮૩ સુધી અને ૧૯૮૫ થી ૧૯૮૯ સુધી સર્વિસ કાર્ડમાં સમાવિષ્ટ સમર્થન મુજબ, પુનરાવર્તન કર્યું, સુસંગત નથી.આરોપ એ ન હતો કે પ્રથમ પ્રતિવાદીએ તે સમયગાળા દરમિયાન સેવા આપી ન હતી.આરોપ એ હતો કે તેણે નકલી સર્વિસ કાર્ડ મેળવ્યું હતું જેમાં ઘણી એન્ટ્રીઓ ખરેખર કરવામાં આવી હતી.તે સ્પષ્ટ છે કે જ્યારે વર્ષ ૧૯૮૧ અને ૧૯૮૫ માં આવી એન્ટ્રીઓ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે સત્તાવાળાઓને ખબર નહોતી કે સર્વિસ કાર્ડ નકલી હતું, જ્યારે તે સત્તાધિકારીને ચકાસણી માટે મોકલવામાં આવ્યું હતું, જેમણે સર્વિસ કાર્ડ જારી કર્યું હોવાનું કહેવાય છે, ત્યારે તે જાણવા મળ્યું હતું કે સર્વિસ કાર્ડ તે કાર્યાલય દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યું ન હતું અને તે નકલી હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું.

ટૂંકા પ્રશ્ન જે આપણા ધ્યાનમાં આવે છે તે નિયમોના નિયમ 10 ના પેટા-નિયમો (2) અને (3) નો અમલ છે.

ભારતના બંધારણની કલમ 309 સાથે જોડાયેલી જોગવાઈ હેઠળ ભારત સંઘ દ્વારા તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને નિયમો ઘડવામાં આવ્યા હતા. નિયમોના નિયમ 10 ના પેટા-નિયમો (2) અને (3) આ રીતે વાંચે છે:—
"10. તપાસ અહેવાલ પર કાર્યવાહી.

(1).....

(2) અનુશાસનાત્મક સત્તાધિકારી, જો તે પોતે તપાસ અધિકારી ન હોય તો, તેના દ્વારા લેખિતમાં નોંધાયેલા કારણો માટે, વધુ તપાસ અને અહેવાલ માટે તપાસ અધિકારીને કેસ મોકલી શકે છે અને તપાસ અધિકારી તે પછી નિયમ 9 ની જોગવાઈઓ અનુસાર જ્યાં સુધી શક્ય હોય ત્યાં સુધી વધુ તપાસ હાથ ધરવા માટે આગળ વધશે.

(3) શિસ્ત સત્તાધિકારી, જો તે આરોપની કોઈપણ કલમ પર તપાસ અધિકારીના તારણો સાથે અસંમત હોય, તો આવી અસંમતિ માટેના તેના કારણોને ધ્યાનમાં લેશે અને જો રેકૉર્ડ પરના પુરાવા આ હેતુ માટે પૂરતા હોય તો આવા આરોપ પર તેના પોતાના તારણો નોંધશે.

નિર્વિવાદપણે તપાસ અધિકારીને અપીલકર્તા સામે લગાવવામાં આવેલા ગેરવર્તણૂકના આરોપોની તપાસ કરવાની ફરજ સોંપવામાં આવી હતી.તેમણે આ મામલે પૂછપરછ કરી હતી.તેમને જાણવા મળ્યું કે સર્વિસ કાર્ડની સામગ્રી સાચી હતી.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, કાર્યનો સમયગાળો, કાર્યસ્થળ અને તેમાં દાખલ કરવામાં આવેલી કાર્યની પ્રકૃતિ સંબંધિત વિગતો સાચી હતી.કદાચ એવું નોંધવામાં આવ્યું ન હતો કે સર્વિસ કાર્ડ સાચું કે નકલી હતું, પરંતુ અપીલકર્તા સામેના આરોપનો સાર એ હતો કે તેણે નકલી સર્વિસ કાર્ડનો ઉપયોગ કરીને એપોઇન્ટમેન્ટ મેળવી હતી કે કેમ.

શિસ્ત સત્તાવાળાઓએ માત્ર તપાસ અધિકારીને અર્ધ-સત્તાવાર પત્ર મોકલ્યો હતો.તેમણે કોઈ આદેશ આપ્યો ન હતો.અપીલકર્તા સામે ઘડવામાં આવેલા આરોપોના દરેક મુદ્દા પર સ્પષ્ટ ટિપ્પણી માટે ફાઇલ તેમને પરત મોકલવામાં આવી હતી.તે નિયમ 10 ના પેટા-નિયમ (2) અથવા તેના પેટા-નિયમ (3) ના સંદર્ભમાં પસાર કરવામાં આવેલો આદેશ ન હોઈ શકે.શિસ્ત સત્તા એક વૈધાનિક સત્તા હતી.તેથી, તેઓ કાયદાના ચાર ખૂણાઓની અંદર કામ કરવા માટે બંધાયેલા હતા.અનુશાસનાત્મક કાર્યવાહી હાથ ધરવા સંબંધિત પ્રક્રિયાઓ નિયમો દ્વારા નક્કી કરવામાં આવી છે.તે તેનું નિષ્ઠાપૂર્વક પાલન કરવા માટે બંધાયેલા હતા.તે કહેવાની એક વાત છે કે તેઓ ઈચ્છતા હતા કે તપાસ અધિકારી દરેક આરોપો પર તેમના દ્વારા મેળવેલા ઉપરોક્ત તારણોને અલગથી સ્પષ્ટ કરવા

માટે મુદ્દાઓ જણાવે, પરંતુ નિયમ 10 ના પેટા-નિયમોમાંથી કોઈ એક હેઠળ નિર્દેશ જારી કરવાનો તેમનો અધિકારક્ષેત્ર ન હતો.તપાસ અધિકારીએ શિસ્ત અધિકારીના નિર્દેશને આગળ વધારવા માટે વધુ તપાસ હાથ ધરી હતી.તેમણે આ આધાર પર કાર્યવાહી હાથ ધરી હતી કે તેમની શિસ્ત સત્તાએ તેમને વધુ તપાસ હાથ ધરવાની જરૂર હતી.તેથી, જ્યારે અપીલકર્તાને અહીં આગળ કોઈ તક આપવામાં આવી ન હતી અને તેના માટે કોઈ કારણ નોંધવામાં આવ્યું ન હતું, ત્યારે તપાસ અધિકારી, તેના અનુસાર અથવા શિસ્ત અધિકારી દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા 02/01/1993 તારીખના ઉપરોક્ત પત્રને આગળ વધારતા કોઈ અલગ તારણ પર પહોંચી શક્યા ન હોત.તેમના 21/12/1993 ના અહેવાલમાં પણ તેઓ એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા હતા કે સર્વિસ કાર્ડ બનાવટી હતું કારણ કે કથિત કાર્ડ માહિતીના અધિકાર (સેક), ગંજ બસોડા દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યું ન હતું.

ઉપરોક્ત કાર્ડમાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ એન્ટ્રીઓ સાચી હતી કે નહીં તેની ચકાસણી કરવામાં આવી ન હતી.તે બનાવટી હોવાનું તારણ પર પહોંચવા માટે તેની કોઈ સુસંગતતા ન હોવાનું માની શકાયું ન હોત.

રસપ્રદ વાત એ છે કે અનુશાસનાત્મક સત્તામંડળે તેના 26.4.1994 ના આદેશમાં, અન્ય બાબતોની સાથે, નોંધ્યું છે:—

"મેં તમારા પર ફરજિયાત નિવૃત્તિ/હકાલપટ્ટી/સેવામાંથી બરતરફીનો દંડ લાદવાનો નિર્ણય લીધો છે.તેથી, તમે ફરજિયાતપણે નિવૃત્ત/દૂર/સાથે સેવામાંથી બરતરફ છો.

પ્રસ્તાવિત સજા અસ્પષ્ટ હતી.તેથી ટ્રિબ્યુનલ, અમારા મતે, નિયમ 10 ના પેટા-નિયમ (3) પર આધાર રાખતો હોવા છતાં, યોગ્ય નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યો કારણ કે આ બાબત નિયમ 10 ના પેટા-નિયમ (2) હેઠળ વધુ તપાસ માટે શિસ્ત અધિકારીને મોકલવામાં આવી નથી, તે ગેરકાયદેસર અને અધિકારક્ષેત્ર વિનાનું હતું.તે અમારી સમક્ષ વિવાદિત નહોતું અને તે ફક્ત પુનરાવર્તન હશે કે સર્વિસ રેકૉર્ડમાં સમાવિષ્ટ એન્ટ્રીઓ સાચી હતી.તેથી, ઉચ્ચ અદાલત તેના ચુકાદામાં તેના નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં સાચી ન પણ હોઈ શકે.

તપાસ અધિકારીએ તેમના પ્રથમ અહેવાલમાં અપીલકર્તા સામે લગાવવામાં આવેલા દરેક આરોપોના સંદર્ભમાં તેમના તારણોને કોઈ પણ નવી વિગતોના આધારે ઉપરોક્ત તારણો સાથે અલગ પાડવા માટે ચોક્કસપણે નોંધ્યા ન હોત, પરંતુ તેઓ રેકૉર્ડ પરની વિગતોના વિશ્લેષણ પર તારણ પર પહોંચ્યા હતા.જો તેને અપીલકર્તાને સુનાવણીની બીજી તક આપવાની ફરજ સોંપવામાં આવી હોય.જો તપાસ અધિકારીએ પોતાના પ્રથમ અહેવાલમાં ઉચ્ચ ન્યાયાલયના

નિરીક્ષણ મુજબ અનુમાન અને અટકળો પર આગળ વધ્યા હોય, તો પણ શિસ્ત અધિકારી ઉપરોક્ત તારણ સાથે અસંમત થઈ શકે છે, પરંતુ તેના માટે તેના કારણો નોંધવા જરૂરી હતા.કોઈ કારણ નોંધવામાં આવ્યું ન હતું.નિયમ 10 ના પેટા-નિયમો (2) અને (3) નો ઉદ્દેશ સમાન હેતુ હાંસલ કરવાનો છે.જો રેકૉર્ડ પર પૂરતી વિગતો ઉપલબ્ધ ન હોય તો, નિયમ 10 ના પેટા-નિયમ (2) ની દ્રષ્ટિએ વધુ તપાસ હાથ ધરવા માટે નિર્દેશ જારી કરી શકાય છે જેથી વિભાગ તેની સમક્ષ વધુ પુરાવા રજૂ કરી શકે.ઉપરોક્ત હેતુ માટે પણ, શિસ્ત અધિકારી દ્વારા કારણો નોંધવા જરૂરી છે.ગુનેગાર અધિકારીને સાંભળવાની તક આપવી જરૂરી છે.જો કે, પક્ષકારો દ્વારા મૂકવામાં આવેલી વિગતોના આધારે તપાસ અધિકારી દ્વારા લેવામાં આવેલ નિષ્કર્ષ ખોટો છે તેવા નિષ્કર્ષ પર શિસ્ત અધિકારી આવે છે, તો તે ઉપરોક્ત તારણો સાથે અસંમત થઈ શકે છે, પરંતુ તે માટે પણ તેણે તેના સમર્થનમાં કારણો નોંધવા જરૂરી છે.પેટા-નિયમ (2) અથવા પેટા-નિયમ (3) ની જરૂરિયાતનું પાલન ન કરવામાં આવ્યું હોવાથી, તપાસ અધિકારી કોઈ અલગ નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શક્યા ન હોત.કમનસીબે ઉચ્ચ અદાલતે આ મામલાના આ પાસાને ધ્યાનમાં લીધો ન હતો.

જ્યારે કોઈ કર્મચારી ગેરવર્તણૂકના કથિત કૃત્યને કારણે તેની આજીવિકાથી વંચિત રહેવાનો પ્રયાસ કરે છે, ત્યારે પેટા-નિયમો હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાઓનું કડક પાલન કરવું જરૂરી છે.હવે તે સારી રીતે નક્કી થઈ ગયું છે કે જો રેકૉર્ડની

સામે કાયદાની કોઈ ભૂલ સ્પષ્ટ હોય તો પણ ન્યાયિક સમીક્ષા થશે.જો વૈધાનિક સત્તા તેની સત્તાનો ઉપયોગ કાયદામાં પૂરી પાડવામાં આવેલ ન હોય તેવી રીતે કરે છે અથવા વિવેકના ઉપયોગ વિના આદેશ પસાર કરે છે, તો ન્યાયિક સમીક્ષા જાળવવા યોગ્ય રહેશે.પર્યાપ્ત કારણોસર હકીકતની ભૂલ પણ ન્યાયિક સમીક્ષાના સિદ્ધાંતોને આકર્ષિત કરી શકે છે.

શ્રી એસ. એન. ચંદ્ર શેખર અને અન્ય વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય અને અન્ય,
[2006] 3 એસસીસી 208 જેમાં આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો:-

"૩૪.તેથી સત્તામંડળે પોતાની સામે ખોટો પ્રશ્ન રજૂ કર્યો હતો.તેથી, બી. ડી. એ. દ્વારા જે બાબત ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર હતી તે એ હતી કે કાયદાની કલમ ૧૪-એ માં સમાવિષ્ટ ઘટકો પૂરા થયા હતા કે કેમ અને તેમાં જોડવામાં આવેલા પરંતુકની જરૂરિયાતો પૂરી થઈ છે કે કેમ.જો તે સંતોષાયું ન હોત, તો કાયદાની જરૂરિયાતો સંતોષાઈ ન હોવાનું માનવામાં આવવું જોઈએ.જો કાયદાની જરૂરિયાતોને ધ્યાનમાં રાખીને વિવેકનો યોગ્ય ઉપયોગ ન કરવામાં આવ્યો હોત, તો રાજ્ય અને આયોજન સત્તામંડળે કાયદામાં પોતાને ખોટી દિશા આપી હોવાનું માનવામાં આવવું જોઈએ જે વિવાદિત ચુકાદાને દૂષિત કરશે.

35. હિન્દુસ્તાન પેટ્રોલિયમ કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિરુદ્ધ ડેરિયસ શાપુર ચેનાઈ કેસમાં, ચોલન રોડવેઝ લિમિટેડ વિરુદ્ધ જી. થિરુગ્રાનાસંબંડમનો ઉલ્લેખ કરતી આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો:(એસ. સી. સી. પૃષ્ઠ 637, પરિચ્છેદ 14)

14. અમુક પરિસ્થિતિઓમાં હકીકતો પર ન્યાયિક સમીક્ષા પણ ઉપલબ્ધ હોઈ શકે છે.ચોલન રોડવેઝ લિમિટેડ વિરુદ્ધ જી. થિરુગ્રાનાસંબંડમમાં, આ અદાલતે અવલોકન કર્યું:(એસસીસી 253, પેરા 34-35)

'34.....હવે તે સારી રીતે નક્કી થઈ ગયું છે કે અર્ધ-ન્યાયિક સત્તામંડળે પોતાની સામે સાચો પ્રશ્ન રજૂ કરવો જોઈએ જેથી હકીકતના સાચા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકાય.ખોટો પ્રશ્ન પૂછવાથી ખોટો જવાબ મળે છે.

આ કેસમાં, વધુમાં, ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કાયદામાં કરવામાં આવેલી ખોટી દિશા સ્પષ્ટ હતી કારણ કે તે આ કેસના હેતુ માટે સુસંગત રેઝ ઈપ્સા લોકિટુરના સિદ્ધાંતને લાગુ કરતી ન હતી અને આમ, સંબંધિત પરિબળને ધ્યાનમાં લેવામાં નિષ્ફળ રહી હતી અને વધુમાં, આ મુદ્દો નક્કી કરવા માટે બિનજરૂરી હકીકતને ધ્યાનમાં લીધી હતી, એટલે કે, બસના મુસાફરોની ફરજિયાત તપાસ કરવાની જરૂર હતી.ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલ સ્થાનિક તપાસના સંબંધમાં સાબિતીના સાચા ધોરણને લાગુ કરવામાં નિષ્ફળ ગયું, જે "સંભાવનાનું પ્રાધાન્ય" છે અને ફોજદારી

સુનાવણી માટે જરૂરી સાબિતીના ધોરણને લાગુ કરે છે.આ રીતે ન્યાયિક સમીક્ષા માટેનો કેસ સ્પષ્ટ રીતે તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો.

35. હકીકતોની ભૂલો પણ ન્યાયિક સમીક્ષાનો વિષય બની શકે છે. (જુઓ ઇ. વિ. સેકી.ગૃહ વિભાગ માટે રાજ્ય).આ સંબંધમાં પોલ પી. કેગ, ક્યુ. સી. દ્વારા 2004 ના જાહેર કાયદામાં પ્રકાશિત "ન્યાયિક સમીક્ષા, અપીલ અને તથ્યાત્મક ભૂલ" શીર્ષકવાળા એક રસપ્રદ લેખનો પણ સંદર્ભ આપી શકાય છે.પી. 788 ". (સોનીપત કોપ પણ જુઓ. સુગર મિલ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ અજીત સિંહ, એસસીસી પેરા 23 અને 24.)

36. વૈધાનિક સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલ આદેશ, તે સામાન્ય છે, તેનો નિર્ણય તેની સામગ્રીના આધારે થવો જોઈએ, સોગંદનામામાં સમજાવ્યા મુજબ નહીં.(જુઓ બેંગ્લોર ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી વિ. આર. હનુમૈયા) ".

આ આદેશ વર્તમાન અપીલની હકીકતોને પણ લાગુ પડશે.

તેથી, વિવાદિત ચુકાદાને ટકાવી શકાતો નથી.આમ, અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.જો કે, આ બાબત શિસ્ત અધિકારીને મોકલવામાં આવે છે.અહીં ઉપર

કરવામાં આવેલા અવલોકનોના પ્રકાશમાં તેના મગજને નવેસરથી લાગુ કરવા પર તે યોગ્ય આદેશ પસાર કરી શકે છે.

અપીલકર્તા ખર્ચનો હકદાર છે. વકીલની ફીનું મૂલ્યાંકન રૂ. 15,000/- કરવામાં આવ્યું છે.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*